ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A PROPOSED POLICY FOR SOCIAL JUSTICE IN EQUALITY OF ACCESSTO QUALITY EDUCATION FOR BASIC EDUCATION STUDENTS IN RURAL AREAS IN THE NORTHEASTERN REGION UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION OF THAILAND

ทิณกรณ์ ภูโทถ้ำ[1]* ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข[2] เพ็ญณี แนรอท[3]

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[2]รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[3]รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

* Corresponding Author E-mail : thinnagonr_pt@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงนโยบายครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา สภาพการบริหารนโยบายและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยมี 3 ระยะ 1) การสำรวจบริบทการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิจัยเอกสารการยืนยันองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สรุปเนื้อหา(content analysis) และพรรณนาเป็นความเรียง การสำรวจสภาพปัญหาจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2) การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยจัดทำร่างและการประชุมปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ ระยะที่ 3) การยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบายโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สภาพปัญหาพบว่า 1)ด้านคุณภาพครูอยู่ในระดับมากยกเว้นทักษะในการวิจัยคิดค้นและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงและให้ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะการคิดอยู่ในระดับมากที่สุด 2)ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก 3)ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ยกเว้นโรงเรียนมีระบบอินเตอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอนและการบริหารที่สามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด 4)ด้านการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นโรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการแก้ปัญหาและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด 5)ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก 6)ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ยกเว้นนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

สภาพการบริหารนโยบายพบว่า 1)ด้านคุณภาพครู ยังขาดระบบการพัฒนาที่ได้ผลและเกิดประโยชน์

ต่อนักเรียนโดยตรง 2)ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ควรได้รับการสนับสนุนจากเขตพื้นที่การ ศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร 3)ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โรงเรียนในชนบทส่วนใหญ่ต้องแสวง หาการสนับสนุนเอง 4)ด้านการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม ยังไม่เท่าเทียมในการจัดสรร 5)ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ยังไม่สามารถส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 6)ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนค่อนข้างต่ำเปรียบเทียบกับในเมืองและไม่มีการแก้ปัญหาเป็นรูปธรรม

2.ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1)ปัจจัยนำเข้า(Inputs) 1.1)ด้านคุณภาพครู 12 เป้าหมาย 12 แนวทาง 12 กลไก 1.2)ด้านหลัก สูตรการเรียนการสอน 5 เป้าหมาย 5 แนวทาง 3 กลไก 1.3)ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มี 2 เป้าหมาย 2 แนวทาง 2 กลไก 1.4)ด้านการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม มี 5 เป้าหมาย 5 แนวทาง 5 กลไก 2)ด้านกระบวนการ(Processes) ได้แก่ 2.1)ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน มี 2 เป้าหมาย 3 แนวทาง 2 กลไก 3)ด้านผลลัพธ์(Outputs) ได้แก่ 3.1) ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 4 เป้าหมาย 4 แนวทาง 3 กลไก

คำสำคัญ : ข้อเสนอเชิงนโยบาย,ความเป็นธรรมทางสังคม, ความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this policy research were to study the current condition, problems, condition of policy administration, and create a proposed policy for social justice in equality of access to quality education for basic education students in rural areas in the northeastern region of Thailand. The research has three phases. 1) surveying about basic education contexts that consisted of three steps which were documentation research, professional in-depth interviews and problem condition surveying from sample group. 2) proposed policy developments which were making a draft of proposal, proposed inspections by stakeholders and inspections by professionals. 3) proposed policy confirmation which the results of this research showed below.

1) Problem conditions found that in terms of teachers' quality, in a part of learning process arrangement for making learners could connect their knowledge to real life, practice thinking skill, were in a highest level for another indicators were in a high level. In terms of school curriculum found that were in a high level. For a part of facilities found that all of indicators were in a high level. For fair resource allocation, found that an indicator for schools which had a special need were allocated the resources for problem solving, were in a highest level, an indicator for learners who had a special need got a full potential of education, was in highest level , In terms of process arrangement of teaching and learning, was in a high level. Lastly, for students' learning achievement, was in a high level.

Condition of policy administration found that in terms of teacher's quality still lack of professional developing system which would develop teacher efficiently, and be useful to students directly. Secondly, for a part of school curriculum, schools should get support from educational service area or institution of higher education to develop curriculums. Thirdly, in a part of facilities, most of schools in rural must seek for budget support themselves. Fourth, a part of fair resource allocation, it still be found not equal. In terms of process arrangement of teaching and learning, could not promote teachers to teaching by focusing on learners yet. and a part of students' learning achievement, their study results somewhat low when got comparing with urban area school, and there was no any operation for solving this problem by policy to be seen now.

2) A proposed policy for social justice in equality of access to quality education, here was **inputs** consisted of 1) Teachers' quality had 12 target; 12 path; 12 device. 2) School curriculums had 5 target; 5 path; 3 device. 3) Facilities had 2 target; 2 path; 2 device. 4) Fair resource allocation had 5 target; 5 path; 5 device. In terms of **processes** consisted of 1) Process arrangement of teaching and learning had 2 target; 2 path; 2 device. The last one was a part of **outputs**, consisted of 1) Students' learning achievement had 4 target ; 4 path; 3 device.

Keywords : Proposed Policy, Social Justice, Equality of Access to Quality Education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากทฤษฎีความยุติธรรม(Theory of Justice)กล่าวถึงโครงสร้างความเป็นธรรมทางสังคมประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ 1)ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน 2)ความเท่าเทียมกันในการได้รับโอกาสและการคำนึงถึงแตกต่าง ซึ่งกฎหมายและสถาบันต่างๆ ไม่ควรเอื้อประโยชน์ให้กับคนกลุ่มใดบนต้นทุนที่ไม่เท่าเทียมกัน คนด้อยโอกาสที่สุดในสังคมควรจะได้รับโอกาสและเข้าถึงการจัดสรรทรัพยากรที่เท่าเทียมกับคนอื่นๆ (Rawls, 1972) แนวคิดเรื่องการจัดสรรความยุติธรรม (distributive justice) เชื่อว่า มนุษย์แต่ละคนเสมอภาคกันและควรได้รับการเคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันรวมถึงการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผล โดยรัฐต้องสร้างกลไกอย่างเป็นธรรม (Fleischacker, 2005) ขณะที่ปัจจุบันประเทศไทยพบว่ายังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สถานภาพและโอกาสทางสังคม(สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558) ด้านการศึกษาแม้นโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญในเรื่องของความเสมอภาคและโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) โดยพบอัตราการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาสูงถึงร้อยละ 100.4 ในปี 2557 แต่คุณภาพโดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ยังอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานในทุกระดับและต่ำกว่าครึ่งในเกือบทุกวิชานอกจากนี้คะแนนเฉลี่ยยังแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ระดับประเทศ ผลการทดสอบ PISA ด้านการอ่านในปี 2012 พบว่าโรงเรียนที่อยู่ในเมืองขนาดใหญ่มีคะแนนสูงกว่าโรงเรียนในหมู่บ้าน (World Bank, 2015) ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพความแตกต่างด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด จากเหตุดังกล่าวหลักความแตกต่างของ John Rawls ที่กล่าวว่าควรชดเชยความเสียเปรียบของสมาชิกให้อยู่ได้อย่างมีเสรีภาพภายในสังคมร่วมกับคนอื่นเพื่อประโยชน์ร่วมกันของทุกคนไม่ควรมีคนได้รับประโยชน์เพียงคนเดียวแล้วทิ้งคนที่เสียเปรียบที่สุดไว้ข้างหลัง (Rawls, 1999) ซึ่งจะขยายความไม่เท่าเทียมให้เกิดขึ้นต่อเนื่องไปอีก

จากสภาพดังกล่าวโอกาสและความเท่าเทียมกันทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงพบปัญหาความไม่เท่าเทียมในด้านคุณภาพของการศึกษาระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท และยังไม่มีวิธีการหรือแนวทางที่แก้ปัญหานี้ได้อย่างจริงจัง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อให้เห็นสภาพปัจจุบันปัญหาและสภาพของการบริหารนโยบาย เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาและสร้างให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษา สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในบริบทประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสภาพการบริหารนโยบายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การสำรวจบริบทการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1)การวิจัยเอกสาร ได้องค์ประกอบสำคัญของความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษา ยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ 2)การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ การบริหารการศึกษา และการบริหารสถานศึกษารวม 7 คน ด้วยแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สรุปเนื้อหา (content analysis) 3)การสำรวจสภาพปัญหาจากกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาของความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษาแบบประมาณค่า 5 ระดับและคำถามปลายเปิด กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูและผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 375 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบ่งเบนมาตรฐาน แบบสอบถามทั้งหมด 375 ชุด ได้รับตอบกลับมาฉบับสมบูรณ์จำนวน 304 ชุด คิดเป็นร้อยละ 81.07 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไป

ระยะที่ 2 การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วย 1)การจัดทำร่างข้อเสนอโดยผู้วิจัย 2)การตรวจสอบโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการประชุมปฏิบัติการเพื่อพิจารณาร่างข้อเสนอนโยบายจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายในวันที่ 23 สิงหาคม 2560 ณ ห้องประชุมอาคารเกียรติยศ โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัยอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาและครูผู้สอนระดับประถมศึกษาและนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สรุปเนื้อหา (content analysis) 3)การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 3 การยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยผู้เชี่ยวชาญได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดย 1)เป็นผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาค 2)เป็นผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่ 3)เป็นผู้บริหารสถานศึกษาระดับผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ รวมทั้งสิ้น 7 คน

สรุปผลการวิจัย

1) สภาพปัญหาและสภาพการบริหารนโยบาย พบว่า

– **ด้านคุณภาพครู** สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ยกเว้นครูมีทักษะในการวิจัยคิดค้นและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง และครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะการคิดอยู่ในระดับมากที่สุด ครูต้องจัดกระบวนการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาเน้นการค้นคว้าด้วยตนเองแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเชื่อมโยงความรู้กับชีวิต มีทักษะการวิจัยคิดค้นและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อปรับการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ออกแบบและใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย มีคุณธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความประพฤติระเบียบวินัยความรับผิดชอบไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน วัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย และต้องมีความสามารถในการสื่อสาร สภาพการบริหารนโยบายพบว่า ครูยังขาดระบบการพัฒนาที่ได้ผลและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนโดยตรง

– **ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน** สภาพปัญหาพบว่าอยู่ในระดับมาก ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องมีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและกำหนดสัดส่วนเวลาเรียนที่สอดคล้องกับจุดเน้นของสถานศึกษาสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นที่เป็นไปในทิศทางของหลักสูตรแกนกลาง สภาพการบริหารนโยบายพบว่าโรงเรียนควรได้รับการสนับสนุนจากเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร

– **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** สภาพปัญหาพบว่า อยู่ในระดับมาก ยกเว้น โรงเรียนมีหอประชุม ห้องสมุด ห้องทดลอง หรือห้องปฏิบัติการตามความจำเป็นของโรงเรียน และโรงเรียนมีระบบอินเตอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอนและการบริหารที่สามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมากที่สุด สภาพการบริหารนโยบายพบว่า โรงเรียนในชนบทส่วนใหญ่ต้องแสวงหาการสนับสนุนเอง

– ด้านการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม สภาพปัญหาพบว่าอยู่ในระดับมาก ยกเว้น โรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการแก้ปัญหา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด สภาพการบริหารนโยบายพบว่ายังไม่เท่าเทียมในการจัดสรรเท่าที่ควร

– ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน สภาพปัญหาพบว่าอยู่ในระดับมาก ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สภาพการบริหารนโยบายพบว่ายังไม่สามารถส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

– ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน สภาพปัญหาพบว่าอยู่ในระดับมาก ยกเว้นนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานของหลักสูตรมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพการบริหารนโยบายพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างต่ำหากเปรียบเทียบกับโรงเรียนในตัวเมืองและไม่มีนโยบายการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรม

2) ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 และ 3 ดังนี้ 1)การประชุมปฏิบัติการเพื่อพิจารณาร่างจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบาย โดยที่ประชุมได้อภิปรายเสนอแนะเพิ่มเติมได้ข้อสรุปและจัดทำเป็นร่างข้อเสนอนโยบายฉบับที่ 2 นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบก่อนดำเนินการในระยะต่อไป 2)นำข้อเสนอที่ได้จากระยะที่สองเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการยืนยัน โดยผู้เชี่ยวชาญได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงซึ่งมีคุณสมบัติ 2.1)เป็นผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคจำนวน 2คน 2.2) เป็นผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่จำนวน 2 คน 2.3)เป็นผู้บริหารสถานศึกษาระดับผู้อำนวยการเชี่ยวชาญจำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน ผลการยืนยันได้ข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้ คือ **1)ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs)** ประกอบด้วย 1.1)ด้านคุณภาพครู 12 เป้าหมาย 12 แนวทาง 12 กลไก 1.2)ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน 5 เป้าหมาย 5 แนวทาง 3 กลไก 1.3)ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 2 เป้าหมาย 2 แนวทาง 2 กลไก 1.4)ด้านการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม มี 5 เป้าหมาย 5 แนวทาง 5 กลไก **2)ด้านกระบวนการ (Processes)** ได้แก่ 2.1)ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน 2 เป้าหมาย 3 แนวทาง 2 กลไก **3)ด้านผลลัพธ์ (Outputs)** ได้แก่ 3.1) ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน 4 เป้าหมาย 4 แนวทาง 3 กลไก

อภิปรายผล

1) ผลการศึกษาสภาพปัญหาและสภาพการบริหารนโยบาย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

–ด้านคุณภาพครู จากผลการวิจัยที่พบว่าอยู่ในระดับมากยกเว้นทักษะในการวิจัยคิดค้นและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง ฝึกทักษะการคิด มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าการพัฒนาคุณภาพครูที่ผ่านมายังไม่ทำให้ครูส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพได้

สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2557) ที่ระบุว่า คุณภาพของผู้สอน ที่มิได้ศึกษาวิชาชีพครูมาโดยตรงอาจมีความเชี่ยวชาญหรือความชำนาญไม่เพียงพออันอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสอนได้ เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและนำความรู้ไปใช้ได้ และ Lamb, S., Rumberger, R., Jesson, D.,& Teese, R (2004) กล่าวว่าสิ่งสำคัญของระบบการศึกษาที่มีคุณภาพคือ คุณภาพครูเนื่องจากหากครูมีความรู้ความ สามารถและมีทักษะในการสอนและการวัดผลที่ดี จะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนด้วย ส่วนชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์ (2557) กล่าวว่าคุณภาพศิษย์เป็นเช่นไรก็สะท้อนให้เห็นคุณภาพครูเช่นนั้นหรือคุณภาพครูย่อมส่งผลตรง (Variation) ต่อคุณภาพศิษย์

-ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จากผลการวิจัยที่พบว่าคือการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นที่เป็นไปในทิศทางของหลักสูตรแกนกลางมีสภาพปัญหามากที่สุด ดังนั้นบทบาทของเขตพื้นที่การ ศึกษาจะต้องเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) กล่าวว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนต้องร่วมมือกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรถือเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่ระบุว่าต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หรือเกิดทักษะและคุณลักษณะอย่างไร แต่สำคัญคือการนำหลักสูตรไปใช้และมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

-ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิจัยที่พบว่าสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ยกเว้นโรงเรียนมีหอประชุม ห้องสมุดห้องทดลองหรือห้องปฏิบัติการตามความจำเป็นของโรงเรียนและโรงเรียนมีระบบอินเตอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอนและการบริหารที่สามารถใช้งานได้เป็นอย่างดีอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพการบริหารนโยบายพบว่าโรงเรียนในชนบทส่วนใหญ่ต้องแสวงหาการสนับสนุนด้านงบประมาณเองดังนั้นการแก้ปัญหาจึงควรพิจารณาเรื่องของความต้องการจำเป็น เพื่อให้นักเรียนและครูมีความสะดวกและเอื้อต่อกระบวนการเรียนการสอน

-ด้านการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม ผลการวิจัยที่พบว่าสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากยกเว้นโรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการแก้ปัญหาและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพการบริหารนโยบายพบว่ายังไม่เท่าเทียมในการจัดสรรขณะที่มีนโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา แต่สำหรับนักเรียนหรือโรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษควรต้องมีวิธีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ การจัดสรรที่ใช้เกณฑ์จำนวนผู้เรียนเป็นเกณฑ์โรงเรียนที่เสียเปรียบคือโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งอาจมีความต้องการทรัพยากรทางการศึกษาที่จำเป็นเพื่อแก้ปัญหาของโรงเรียน การจัดสรรทรัพยากรโดยเขตพื้นที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียน

-ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยที่พบว่าสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก สภาพการบริหารนโยบายพบว่ายังไม่สามารถส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ อาจจะสะท้อนให้เห็นวิธีการสอนของครูที่ผ่านมาว่ายังไม่ได้ปรับเปลี่ยนไปมากนัก และส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนที่ปรากฏให้เห็นจากผลการทดสอบในระดับต่างๆ ซึ่งปรัชญาของการศึกษาถือว่าเด็กทุกคนล้วนมีความสามารถ เป็นหน้าที่ของครอบครัวและ

โรงเรียนที่จะต้องค้นให้พบว่าเด็กมีทักษะและความสามารถด้านใดแล้วส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาตามสมรรถนะและศักยภาพของเด็ก และเนื่องจากเป็นนโยบายที่มีการกล่าว ถึงในระดับกระทรวงและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ในระดับปฏิบัติการเช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนยังไม่มีการนำไปปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน

-ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผลจากการวิจัยที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติมีระดับของสภาพปัญหาในระดับมาก โดยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างต่ำหากเปรียบเทียบกับโรงเรียนในตัวเมือง ภาพรวมการสอบ PISA 2012 จำแนกตามภูมิภาคพบว่า ระหว่างกลุ่มโรงเรียนต่างๆ ผลคะแนนต่างกันมาก กลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD และสูงกว่าประเทศผู้นำของโลก ในขณะที่โรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษายังต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD (OECD.,2012) แสดงว่านโยบายยังไม่มีการดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมในการแก้ปัญหา วิธีการในการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ประสบความสำเร็จของบางโรงเรียนไม่ได้ถูกนำไปขยายผล หรือถ่ายทอดให้โรงเรียนหรือครูนำไปปรับใช้ได้เท่าที่ควร หรือโรงเรียนไม่ได้มีความพยายามเพียงพอในการสร้างหรือหานวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาของตน

2) ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

-ด้านคุณภาพครู จากข้อเสนอเชิงนโยบายมีเป้าหมายให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมอยู่เสมอ ครูมีทักษะการวิจัยพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ใหม่เพื่อปรับใช้ในการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ออกแบบและใช้วิธีการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีคุณธรรมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ จิตสาธารณะและไม่เกี่ยว ข้องกับอบายมุข วัดและประเมินผลที่หลากหลายเป็นระบบ มีความสามารถในการสื่อสาร เนื่องจากครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนและมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งครูต้องมีวิธีการสอนที่หลากหลายอาทิ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน (วรวุฒิ โพธ์ศรี, 2560)ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนสอดคล้องกับ (ดิเรก พรสีมา,2554) สอดคล้องกับวสันต์ ปานทอง (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า คุณลักษณะครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและประเมินผลการพัฒนา

-ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน จากข้อเสนอเชิงนโยบายมีเป้าหมายให้มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง กำหนดคุณลักษณะให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและกำหนดสัดส่วนเวลาเรียนที่สอดคล้องกับจุดเน้นของสถานศึกษาสภาพท้องถิ่นที่เป็นไปในทิศทางของ

หลักสูตรแกนกลาง สอดคล้องกับสมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2558) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรและระบบการเรียนการสอน โดยหลักสูตรต้องทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะต้องเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสมรรถนะของผู้เรียนและความต้องการของตลาด แรงงาน ส่วนระบบการเรียนการสอนต้องมุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รู้จักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง เป็นผู้มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จ

-ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จากข้อเสนอเชิงนโยบายมีเป้าหมายให้โรงเรียนมีโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนการสอน ทั้งอาคารสถานที่ที่เหมาะสม ห้องสมุด ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ระบบสารสนเทศ และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานของโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนและครูหรือบุคลากรในโรงเรียนสามารถใช้ชีวิตอย่างเป็นปรกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับ U.S. Department of Education (2003) ที่กล่าวว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในการการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนที่จำเป็นและต้องจัดให้มี ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการ อาคารออกกำลังกาย โรงอาหาร สนามกีฬา วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ระบบสาธารณูปโภคเช่น ประปา ไฟฟ้า อินเตอร์เน็ต ระบบการสื่อสาร ระบบการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

-ด้านการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม จากข้อเสนอเชิงนโยบายมีเป้าหมายให้รัฐบาลมีกลไกส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา อัตราการเข้าเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามฐานะทางเศรษฐกิจและพื้นที่ลดลง ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพเพิ่มขึ้น ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา จัดสรรทรัพยากรตามหลักเกณฑ์ที่เป็นธรรมต่อโรงเรียนที่ขาดแคลน เนื่องจากการจัดสรรทรัพยากรในปัจจุบันยังขาดความสัมพันธ์กับความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและหลักเกณฑ์ของการจัดสรรที่ยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์

-ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน จากข้อเสนอเชิงนโยบายมีเป้าหมายให้ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ จัดกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเน้นการค้นคว้าด้วยตนเอง แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง ฝึกทักษะการคิด อาศัยประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Saavedra (2012) ที่กล่าวถึงการเรียนการสอนทักษะในศตวรรษที่ 21 คือทำการสอนให้สัมพันธ์กันผ่านระเบียบวินัย พัฒนาระดับการคิดระดับต่ำและสูงไปพร้อมกัน สอนนักเรียนให้เรียนเพื่อที่จะเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจในบทเรียนการทำงานเป็นทีมและใช้ข้อได้เปรียบของเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์

-ด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากข้อเสนอเชิงนโยบายเป้าหมายต้องการให้นักเรียนมีความ สามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น การคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคลดลง โดยมีกลไกนโยบายประกอบด้วย

โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตร มีความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น ฝึกให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาโดยความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาพัฒนานักเรียนให้ใช้ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความพร้อมในการศึกษาต่อหรือการทำงาน จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีหลักสูตรที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสอบวัดระดับ ชาติและนานาชาติ สอดคล้องกับ Bellanca, James and Brandt, Ron.(2010) ที่กล่าวถึงทักษะเพื่อศตวรรษที่ 21 และการนำทักษะสู่การปฏิบัติที่ต้องให้ความสำคัญหรือตระหนักถึงแนวโน้มใหม่/กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เช่น ส่งเสริมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ให้สูงขึ้นในระดับใช้งานได้มากกว่าระดับการอ่านออกเขียนได้ โดยอาศัยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้เน้นรูปแบบการสอนหรือกระบวนการสอนแนวใหม่อย่างจริงจัง เป็นต้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ให้สอดคล้องกับชีวิตจริงในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 4C'sคือ 1) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม 2) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา 3) ทักษะการสื่อสาร และ4) ทักษะความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) องค์ประกอบของความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นธรรมทางสังคมทางด้านการศึกษาและมิติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาความเป็นธรรมทางสังคมด้านความเท่าเทียมทางคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย สำหรับผู้บริหารระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) สังเคราะห์ประเด็นข้อเสนอเชิงนโยบายฯ ที่จัดทำขึ้น และจัดทำข้อเสนอนโยบายที่ครอบคลุม ยุทธศาสตร์ มาตรการ และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนผู้รับผิดชอบ เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะรัฐมนตรีตามลำดับ

2) ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางคุณภาพทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา และต่อยอดการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายนี้ ให้ได้เนื้อหาเชิงลึกเพื่อการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสถานการณ์และสังคมไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ดิเรก พรสีมา. (2554). **แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู.** (เอกสารอัดสำเนา).

วสันต์ ปานทอง.(2556). รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.** 15(ฉบับพิเศษ)

วรวุฒิ โพธิ์ศรี. (2560). การพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาด้วยการเสริมพลังการทำงานของครู. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 13(1) 181 –191.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา** สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2559. จาก http://thaitribune.org/contents/detail/312?content_id=9454&rand=1482061406

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). **ความเป็นธรรมทางสังคม.** ค้นเมื่อ 30 มิ.ย. 58 http://social-agenda.org/article/423

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2558**.โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2557). **นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8** (พ.ศ. 2555 – 2559). กรุงเทพฯ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.. (2552). **รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย: การวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis).**กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bellanca, James and Brandt, Ron. (Editors). (2010). **21st Century Skills : Rethinking how Students Learn**. Bloomington : Solution Tree Press.

Fleischacker, Samuel. (2005). **A short history of distributive justice**. Massachusetts: Harvard University Press

Lamb, S., Rumberger, R., Jesson, D.,& Teese, R (2004). **School performance in Australia: results from analyses of school effectiveness.** Centre for Post-compulsory Education and Lifelong Learning University of Melbourne

OECD. (2012). **Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools**. OECD Publishing. Retrieved 24 January,2015 from:http://dx.doi.org/10.1787/9789264130852-en

Rawls, John.(1972). **A Theory of Justice**. Harvard Law Review, Cambridge: Harvard University Press.

_____. (1999). **A Theory of Justice**. Rev.Ed. Cambridge: Harvard University Press

Saavedra, Anna Rosefsky. (2012). **TEACHING AND LEARNING 21ST CENTURY SKILLS : Lessons from the Learning Sciences.** RAND Corporation.

U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics, National Forum on Education Statistics. (2003). **Planning Guide for Maintaining School Facilities, the School Facilities Maintenance Task Force**. Washington, DC

World Bank. (2015). **Wanted: A Quality Education for All.** Retrieved 23 January, 2015 from: http://documents.worldbank.org/curated/en/941121468113685895/Thailand-Wanted-a-quality-education-for-all